

Sammlaren

Tidskrift för forskning om
svensk och annan nordisk litteratur
Årgång 146 2025

I distribution:
Eddy.se

Svenska Litteratursällskapet

REDAKTIONSKOMMITTÉ:

Berkeley: Linda H. Rugg

Berlin: Stefanie von Schnurbein

Göteborg: Åsa Arping

Köpenhamn: Johnny Kondrup

Lund: Torbjörn Forslid

München: Joachim Schiedermaier

Oslo: Elisabeth Oxfeldt

Stockholm: Anna Albrektson, Thomas Götselius

Tartu: Daniel Sävborg

Umeå: Maria Jönsson

Uppsala: Torsten Pettersson

Zürich: Klaus Müller-Wille

Åbo: Claes Ahlund

Redaktörer: Ingeborg Löfgren (uppsatser) och Tim Berndtsson (recensioner)

Inlagans typografi: Anders Svedin

Bidrag till *Samlaren* insändes digitalt i ordbehandlingsprogrammet Word via tidskriftens Publicera-sida: <https://publicera.kb.se/samlaren/about/submissions>. Konsultera skribentinstruktionerna på sällskapets hemsida innan du skickar in. Artiklarna i nästa årgång av *Samlaren* kommer att publiceras löpande online, allt eftersom de accepteras. De artiklar som publiceras före december 2026 kommer att ingå i *Samlaren* 2026. Sista inlämningsdag för recensioner är 1 september 2026. *Samlaren* publiceras även digitalt, varför den som sänder in material till *Samlaren* därmed anses medge digital publicering. Den digitala utgåvan nås på: <https://publicera.kb.se/samlaren/index>. Sällskapet avser att kontinuerligt tillgängliggöra även äldre årgångar av tidskriften. Tidigare årgångar av tidskriften finner man här: <https://svelitt.se/samlaren/browse.html>.

Svenska Litteratursällskapet tackar de personer som under det senaste året ställt sig till förfogande som bedömare av inkomna manuskript.

Svenska Litteratursällskapet PG: 5367–8.

Svenska Litteratursällskapets hemsida kan nås via adressen www.svelitt.se.

ISBN 978–91–87666–45–2

ISSN 0348–6133

Printed in Lithuania by
Balto print, Vilnius 2026

Replik och respons

Vem var Skogekär Bergbo? En replik till Anna Blennow

AV LARS BURMAN

I *Sammlaren* 2024 argumenterar Anna Blennow för att pseudonymen Skogekär Bergbo skulle vara Schering Rosenhane. En bevarad visa är enligt henne ”ett mycket tungt vägande argument för att slutligen koppla Schering Rosenhane till Skogekär Bergbo [...]”.¹ Jag delar inte hennes mening. I författarfrågan står forskningen i själva verket fortfarande och stampar på samma punkt. Vi vet inte. Schering är för all del en lockande och inte omöjlig kandidat. Blennow har också tillfört ny kunskap om hans litterära intressen. Men bevis finns inte – varken för Schering eller någon annan av de kandidater som har presenterats i den mer än hundra år långa trätan.

Pseudonymen Skogekär Bergbo är upphovsman till tre verk: *Thet Svenska Språketz Klagemål* (1658), *Wenerid* (1680) och *Fyratijo små Wijisor* (1682). I synnerhet är det de 101 sonetterna i *Wenerid* som fångat eftervärldens intresse. Skogekärs sonettsamling är en rar och färggrann fågel i den svenska litteraturen, vilket Horace Engdahl påminner om i Svenska Akademiens klassikerutgåva 2015. Hans företal kallas ”Okänd svensk varnar för farligt djur”, och minnesvärt skriver Engdahl att Skogekär Bergbo ”efterlämnat en äkta, svensktillverkad italiensk klenod att vårdas i århundrade efter århundrade av starka själar.”² Aspiranter på författarskapet har stora skor att fylla.

I tvåhundra år gällde Gustaf Rosenhane (1619–1684) som författaren bakom pseudonymen, men som Schück framhöll 1896 finns inga egentliga bevis bakom den bibliografiska traditionen (vilket inte behöver innebära att den är felaktig).³ Riktig skjuts fick frågan 1917 när Johan Nordström lanserade Gustafs äldre bror Schering (1609–1663) som möjlig upphovsman.⁴ Sedan dess har Skogekär Bergbo varit ett av våra käreste litteraturhistoriska tvisteämnen. Magnus von Platen sammanfattade argumenten 1966 och jag gjorde det själv i min *Wenerid*-utgåva 1993.⁵ Som Blennow säger har under senare delen av 1900-talet ”opinionen i huvudsak [svängt] över till Gustafs förman igen [...]”. (37)

Blennow försöker göra Schering trolig genom djupdykningar i hans biografi, läsning och skrivande bekantskaper. Det är ingen tvekan om att han och hans familj var en synnerligen kultiverad och litterärt intresserad krets och Blennows forskning om Schering bidrar till ny kunskap. Men den kunskapen tillför inget påtagligt i Skogekärfrågan. Mycket av det som sägs om Scherings bildningsbakgrund gäller även hans bror Gustaf.

Blennow vill att Schering skall vara Skogekär och söker därför indicier för detta i det rika arkivmaterial han lämnat efter sig. Hon ägnar mindre utrymme åt att bemöta de argument som tidigare lyfts fram för andra kandidater, vilket är metodiskt vanskligt. Jag menar också att de två dikter Blennow hittat på Uppsala universitetsbibliotek inte har det bevisvärde hon tillmäter dem. Hon skriver: ”Att Schering Rosenhane ägnade sig åt att skriva poesi har tidigare endast varit belagt utifrån hans självbiografi.” (48) Egendomligt nog medger hon samtidigt att de både dikterna varit kända tidigare (48f. & 60). Deras teman är allmänna och formuleringarna typiska – även om de visar Scherings närhet till europeisk kultur. Versifikatoriskt står de långt från *Wenerid*, och Magnus von Platen har menat att de dikter av Schering som är bevarade är av osjälvständigt slag.⁶

Så här kan man väga det ena efter det andra av indicierna, både de som framförs av Blennow för Schering och de som framförts om andra kandidater. Här nöjer jag mig med några frågor kring tillkomst och publicering. Skogekär säger själv att *Wenerid* och visorna ska vara skrivna ungefär trettio år innan de publicerades, alltså någon gång kring 1650. Nordström laborerade med att de är ännu äldre, och Blennow följer delvis i hans spår. Hon menar att sonetterna och visorna kan ha påbörjats på 1630-talet men utökats och färdigredigerats kring 1650. (70) För henne bör de nämligen ha kopplingar till Scherings uppvaktning av sin blivande hustru Beata, med vilken han gifte sig 1636. (Till exempel 39, 60 & 70). Precis som Blennow själv medger vore det något av en litterär sensation med så fullgångna svenska litterära verk så tidigt. (70)

Kronologin är viktig. Schering avled redan 1663. *Klagemålet* kom ut 1658, men sonetterna och visorna först 1680 och 1682, ungefär samtidigt som Gustaf gav ut tre andra småskrifter, varav en med förord daterat 1650 och en skriven 1666. På frågan varför Schering aldrig själv gav ut sonetterna och visorna tänker sig Blennow att han kan ha varit orolig för att röja pseudonymen eller inte hunnit färdigställa dem. (71) Ändå utgavs de till sist och Blennow för fram tanken att det var Scherings son Johan som lämnade till tryck. Skälet skulle kunna vara, menar Blennow, att han ”på 1680-talet ville hylla familjens samlade vitterhetsinsatser genom att förmedla såväl Gustafs som Scherings opublicerade skrifter till trycket.” (67) Men en hyllning blir klen om böckerna trycks i mycket små upplagor och utan upphovsman. Dessutom undrar man över Gustafs roll. Han levde ju fortfarande.

Litteraturforskning är ofta tolkande, och i en litterär textanalys leder ibland innova-

tiva spekulationer till rikt meningsskapande. Textinterna indicier är emellertid inte tillräckliga i författarskapsbestämningar, i synnerhet inte i äldre tid då det litterära språket präglades av kreativ imitation. Spekulationer är farliga i faktafrågor. Att Schering en gång använt det vanliga herdenamnet ”Sylvander” säger inte att han långt senare försvenskat det till ”Skogekär”.

I frågan om Skogekär Bergbo krävs bevis, och jag hoppas att Blennow, som är en flitig arkivforskare, hittar ett avgörande dokument och lyckas där andra har misslyckats. Intill dess förhåller jag mig tveksam till hennes hypotes. Personligen tror jag fortfarande mer på Gustaf än på Schering. Jag har dock fortfarande samma uppfattning som jag framförde i min *Wenerid*-utgåva 1993: ”Men faktum kvarstår. Inga bevis för [Gustaf] Rosenhanes föfarrätt kan företes.”⁷ Så är fallet även vad gäller Schering Rosenhane.

NOTER

- 1 Anna Blennow, ”Schering Rosenhane och Skogekär Bergbo – lösningen på en 300-årig litteraturgåta?”, *Samlaren* 2024, s. 34–87, här: s. 72. Hänvisningar till artikeln görs fortsättningsvis med sidnummer inom parentes.
- 2 Horace Engdahl, ”Okänd svensk varnar för farligt djur”, i Skogekär Bergbo, *Venerid*, Stockholm 2015, s. vii–x, här: s. x.
- 3 H[enrik] Schück, ”Pseudonymen Skogekiär Bärbo”, i densammes *Bibliografiska och litteraturhistoriska anteckningar*, Upsala 1896, s. 4–16.
- 4 Johan Nordström, ”Till frågan om Skogekär Bärbo”, *Samlaren* 1917, s. 165–192.
- 5 Magnus von Platen, ”Vem var Skogekär Bergbo?”, i densammes *Twistefrågor i svensk litteraturforskning*, Stockholm 1966, s. 51–83. Lars Burman, ”Inledning”, Skogekär Bergbo, *Wenerid*, Stockholm 1993, s. 9–74.
- 6 von Platen 1966, s. 55.
- 7 Burman 1993, s. 24.